

УДК 37.042 – 056.2/3:005.963.2-051 (045)

ТЮТОРСЬКИЙ СУПРОВІД В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ЯК АКТУАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Ганна Скиба

*Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького***Анотація:**

У статті розглянуто історію виникнення тьюторства та його роль у системі освіти України. Проаналізовано поняття «тьюторство» й сформульовано власне визначення поняття «тьютор». Визначено актуальність тьюторського супроводу в умовах інклюзивної освіти. Доведено, що тьютори необхідні не тільки дітям з обмеженими можливостями здоров'я (ОМЗ), а й дітям з низьким рівнем шкільної успішності. Тьютор здійснює тьюторський супровід, спрямований на виявлення та розвиток освітніх мотивів та інтересів учня та на формування його навчальної і освітньої рефлексії.

Ключові слова:

тьютор; тьюторський супровід; інклюзивна освіта; обмежені можливості здоров'я (ОМЗ); функції тьютора.

Аннотация:

Скиба Анна. Тьюторское сопровождение в условиях инклюзивного образования как актуальная педагогическая проблема.

В статье рассмотрена история возникновения тьюторства и его роль в системе образования Украины. Проанализировано понятие «тьюторство» и сформулировано собственное определение понятия «тьютор». Определена актуальность использования тьюторского сопровождения в условиях инклюзивного образования. Доказано, что тьюторы необходимы не только детям с ограниченными возможностями здоровья (ОВЗ), но и детям с низким уровнем школьной успеваемости. Тьютор осуществляет тьюторское сопровождение, направленное на выявление и развитие образовательных мотивов и интересов ученика и на формирование его учебной и образовательной рефлексии.

Ключевые слова:

тьютор; тьюторское сопровождение; инклюзивное образование; ограниченные возможности здоровья (ОВЗ); функции тьютора.

Resume:

Skyba Hanna. Tutor support in inclusive education as an actual pedagogical problem

The article discusses the history of tutoring and its role in the educational system of Ukraine. A theoretical analysis of the concept of "tutoring" is given. A definition of the term "tutor" is formulated. The relevance of tutor support in an inclusive education is analyzed. It is proved that tutors are necessary not only for children with disabilities, but also for children with low school performance. The tutor provides tutor support aimed at identifying and developing the educational motives and interests of the student, the formation of the educational reflection of the student.

Key words:

tutor; tutorial support; inclusive education; disability; tutor functions.

Постановка проблеми. У сучасних реаліях розвитку системи освіти України все більшої актуальності набуває впровадження в навчально-виховний процес технології тьюторського супроводу, що є особливо важливим для успішної реалізації завдань інклюзивної освіти. Тьюторський супровід – необхідний інструмент для створення ефективної, гнучкої системи освіти, у центрі якої – учень та його персональний розвиток. Уведення тьюторського супроводу в інклюзивну практику сприятиме індивідуалізації навчання та виховання такої важливої в сучасному світі толерантності у дітей. Використання технології тьюторського супроводу дасть змогу враховувати особливості розвитку кожного учня, його інтереси, нахили та схильності. Крім того, такий підхід уможливить побудову та супровід індивідуальної освітньої траєкторії кожного учня. Отже, в Україні набуває особливого значення застосування тьюторського супроводу в умовах інклюзивної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні питання впровадження принципів інклюзивної освіти в школи України розглянуті в працях таких вітчизняних учених і практиків, як І. Білозерська, Н. Заєркова, А. Колупаєва, Ю. Найда, Л. Савчук, Т. Сак та ін. Питання підтримки та педагогічного супроводу студентів з обмеженими можливостями здоров'я розробляються в працях Ю. Богинської,

О. Діково-Фаворської, І. Іванової, С. Литовченко, М. Чайковського та ін.

Досліджували поняття «тьюторство» такі вчені, як А. Бойко, Н. Лещій, С. Микитюк, К. Осадча, С. Подпльота та ін.

Водночас бракує наукових праць, присвячених окресленню перспектив використання тьюторських технологій навчання учнів з обмеженими можливостями здоров'я в умовах загальноосвітнього навчального закладу, що зумовлює актуальність нашого дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою нашого дослідження є визначення перспектив застосування технології тьюторського супроводу в умовах інклюзивної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Феномен тьюторства (наставництва) бере свій початок з Великобританії (XII ст.) і формується в англійських університетах – Оксфордї, а згодом і в Кембриджі впродовж XIV ст.

Отже, про тьюторство як форму університетського наставництва можна вести мову, починаючи з XIV століття. У XII–XIV ст. між університетами й містами, у яких вони розташовані, точаться постійні війни, тому і життя в них ще не є сталим.

До кінця XVI ст. тьютор стає центральною фігурою в університетській освіті, відповідаючи насамперед за виховання підопічних.

У XVII ст. сфера діяльності тьютора розширюється: усе більшого значення набувають освітні функції. Тьютор починає надавати студенту поради, які лекції і практичні заняття найкраще відвідувати, як скласти план своєї навчальної роботи; він стежить за тим, щоб його учні добре вчилися й були готові до університетських іспитів. Тьютор був найближчим радником студента і помічником у всіх питаннях [4, с. 168].

У XVII ст. тьюторська система була офіційно визнана частиною англійської університетської системи і почала поступово витіснити професорську. З 1700 до 1850 року в англійських університетах не було публічних курсів і кафедр. До іспитів студента готував тьютор. Коли наприкінці XIX ст. в університетах розділилися вільні кафедри (приватні лекції, колегіальні лекції), то за студентом залишалося право вибору професорів і курсів.

Протягом XVIII–XIX ст. у найстаріших університетах Англії тьюторська система посіла центральне місце в навчанні студентів [4, с. 168]. Нині приблизно 90% занять в Оксфордському й 75% в Кембриджському університетах проводить тьютор з одним або двома студентами [10].

У Кембриджському словнику поняття «тьютор» – це педагог, який викладає дитині поза школою, особливо для того, щоб надати їй додаткову допомогу з предмета, який для неї є важким у сприйнятті та вивченні [14, с. 52].

В Оксфордському словнику поняття «тьютор» – це педагог, чия робота полягає в тому, щоб приділяти особливу увагу навчанню або здоров'ю учня (учнів) [10, с. 103].

Поняття «тьютор» (англ. «tutor» – наставник) в історико-педагогічному контексті набуває значення помічника, наставника та означає людину, яка супроводжує здобувача освіти під час його навчання.

Тьюторство як традиційна форма навчання у Великобританії змінювалась відповідно до вимог суспільства. За період існування системи тьюторства функції тьютора значно розширилися, трансформувалася змістовна лінія тьюторства [1, с. 47].

Отже, спираючись на результати аналізу поняття «тьютор» у зарубіжній та вітчизняній літературі, наведемо власне визначення цього поняття. На наше переконання, тьютор – це людина, що має педагогічні, психологічні знання та організаційні навички, які вона застосовує для побудови індивідуальної програми навчання для реалізації особистісного потенціалу свого підопічного.

Технології тьюторського супроводу вже кілька століть, але до останнього часу вона не використовувалась у системі освіти України. Зростання інтересу до тьюторства як до педагогічної технології ефективного навчання всіх учнів пояснюється змінами, що відбуваються

у вітчизняній системі освіти, і впровадженням принципу індивідуалізації, який є одним з основних у системі відкритої освіти, що формується в сучасному світі.

26 жовтня 2011 року на I Всеукраїнському форумі відкритої освіти було проголошено створення «Тьюторської асоціації України» (ТАУ). Відтоді слово «тьютор» увійшло в сучасний активний словник української мови, але й досі залишається відкритим питання щодо функцій самого тьютора й відмінностей між його роботою та роботою вчителя.

Насамперед тьюторство – це практика допомоги людині в її розвитку. І в цьому полягає основна відмінність роботи тьютора від діяльності вчителя. Вчитель працює з різновіковим колективом і його завдання – навчити певного предмета. Завдання тьютора полягає у створенні умов для самостійного навчання учня, розвитку вміння працювати з інформацією та розкриттю здібностей учня.

Іншою важливою особливістю роботи тьютора є використання індивідуального підходу як ефективного метода навчання. Індивідуалізація – це процес створення для учня можливостей реалізації особистісного потенціалу. Працюючи з тьютором, учень має змогу свідомо побудувати свою освітню траєкторію. В умовах інклюзивної освіти це головна запорука успіху як окремого учня, так і колективу загалом, адже учні, які мають обмежені можливості здоров'я, потребують іншого темпу праці, додаткових засобів навчання та модифікації (або адаптації) шкільних програм. Супровід тьютора здатен розв'язати ці питання.

У Європі та США така система, за якої кожен вчиться за власним алгоритмом, широко використовується не тільки в школах, а й у вищих навчальних закладах. Така система, наприклад, функціонує в Кембриджському університеті (Англія) [1, с. 48].

У деяких випадках присутність тьютора поруч з дитиною є життєво необхідною. Насамперед це стосується інклюзивних шкіл і дитячих садів. Адже інклюзивне навчання – це система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, урахування багатоманітності людини, ефективного залучення до освітнього процесу всіх його учасників [6, с. 36]. І окремою категорією учнів у цій системі навчання є учні, які мають певні особливі освітні потреби, пов'язані з обмеженими можливостями здоров'я (ОМЗ).

Якщо дитина погано бачить або чує, якщо їй важко ходити через перенесену травму, вродженні порушення опорно-рухового апарату, якщо в неї порушення мовлення, інтелектуальної сфери або певні проблеми емоційно-вольової сфери, вона може вчитися серед своїх однолітків у загальноосвітньому шкільному середовищі. Але для безпечного перебування на території

школи учням з обмеженими можливостями здоров'я необхідно створити відповідні зовнішні умови (пандуси, ліфт, додаткові поручні тощо). А для успішного виконання навчального плану їй необхідний додатковий супровід саме педагогічного працівника. Таким працівником стає тьютор. Адже саме тьютор володіє необхідними педагогічними та психологічними знаннями. Спочатку освітнього шляху учневі потрібен помічник (тьютор, наставник), який зорієнтує в нових знаннях і допоможе вибрати оптимальний для його розвитку шлях.

По-перше, дитині потрібна фізична допомога. Так, дитині з ДЦП тьютор допомагає пересуватися, дитині зі зниженим слухом чи зором – засвоювати інформацію за допомогою спеціальної апаратури, мови жестів або додаткових навчальних матеріалів (супроводжуючи дитину на уроці, у колективі однолітків). Водночас робота тьютора не зводиться до щохвилинного обслуговування фізичних потреб учня. Він спілкується зі своїм підопічним стільки, скільки це дійсно необхідно, а тому може опікуватися відразу кількома дітьми в класі. Головне завдання такого педагога – підтримувати в дитини прагнення до самостійності, щоб надалі вона могла жити звичайним життям серед однолітків. Тьютор також проводить додаткові заняття зі своїми підопічними після уроків.

По-друге, тьютор допомагає підопічному встановити контакт з іншими дітьми. А здоровим дітям він власним прикладом показує, як потрібно ставитися до людей з інвалідністю, чим і як можна їм допомагати, формуючи в такий спосіб комунікативну толерантність.

Ще однією важливою функцією тьютора в інклюзивному закладі освіти є координація роботи всіх фахівців групи супроводу – логопедів, психологів, дефектологів, інструктора з ЛФК, батьків.

Крім інклюзивних шкіл, тьюторська система працює в школах, де застосовується домашнє навчання (дистанційне навчання). Педагогічно тьютори потрібні в інноваційних школах з альтернативним підходом до освітнього процесу.

Професія тьютора передбачає бажання допомагати. А в процесі роботи з дітьми, що мають особливі освітні потреби, необхідне безумовне прийняття цих дітей та розуміння їхніх потреб. Тьютор повинен володіти педагогічними методиками, методиками індивідуального планування навчального процесу та мати знання в галузі спеціальної (корекційної) педагогіки [8, с. 44].

Діти з особливими потребами надзвичайно гостро потребують не тільки спеціально адаптованого середовища, а й розвитку навичок спілкування з навколишнім світом і вмінь самостійно навчатися.

Поняття «тьютор» відрізняється від таких понять, як «ментор», «репетитор» та «фасилітатор». Спробуємо в цьому переконатися.

Отже, тьютор – це педагог, чия робота полягає в тому, щоб приділяти особливу увагу навчанню або здоров'ю учня або групи учнів [14, с. 103].

Ментор – це людина, яка має певний досвід, яким може поділитися з підопічним [14, с. 81].

Репетитор – це фахівець, який дає приватні уроки, допомагає опанувати освітню програму й підвищити навчальну успішність школяра з певного предмета [14, с. 54].

Фасилітатор працює з колективом. Але К. Роджерс розуміє під цим поняттям педагога, який, так само як і тьютор, має допомогти учневі взаємодіяти та вчитися, самовдосконалюватися, а також зацікавити його процесом пошуку знань [9, с. 78].

В Україні технологія тьюторського супроводу почала активно розвиватися саме з запровадженням інклюзивної освіти. Дослідження філософських проблем інклюзії є питанням етики – норм і правил людської поведінки, обов'язків людей один щодо одного в умовах спільного навчання, питанням формування етносу інклюзивного освітнього середовища під впливом гуманістичної етики [11].

Тьюторський супровід – це педагогічна діяльність з індивідуалізації освіти, спрямована на виявлення та розвиток освітніх мотивів та інтересів учня, пошук освітніх ресурсів для створення індивідуальної освітньої програми, на роботу з освітнім замовленням родини, на формування навчальної та освітньої рефлексії учня [2, с. 4].

Під педагогічним тьюторським супроводом можна розуміти таку навчально-виховну взаємодію, у процесі якої учень виконує дію, а педагог створює умови для її ефективного виконання й розуміння наслідків.

Технології та методики, які тьютор може використовувати у своїй роботі з учнями – це технології відкритої освіти, а саме:

– кейс-навчання – метод навчання, заснований на аналізі практичних ситуацій;

– портфоліо – метод презентації освітніх результатів;

– дебати – метод організації публічної дискусії, у якій потрібно гранично доказово аргументувати свій погляд і спростувати протилежний тощо [2, с. 4].

Робота тьютора в інклюзивній освіті передбачає такі напрями:

– організація умов для розвитку активної соціалізації дитини з обмеженими можливостями здоров'я в середовищі однолітків;

– сприяння дитині в розробленні її освітнього маршруту й адаптації або модифікації її індивідуальної освітньої програми;

– організація для дитини з особливими освітніми потребами «безбар'єрного» середовища;

– регулярний контакт з батьками дитини з особливими освітніми потребами.

Діти з ОМЗ (обмеженими можливостями здоров'я) – це діти, які мають порушення у фізичному і (або) психічному розвитку. В основі педагогічної класифікації таких порушень – характер особливих освітніх потреб дітей з відхиленнями в розвитку та ступінь таких порушень.

Виділяють такі категорії дітей з порушеннями в розвитку:

- діти з порушеннями слуху;
- діти з порушеннями зору;
- діти з порушеннями мовлення;
- діти з порушеннями інтелекту;
- діти із затримкою психічного розвитку;
- діти з порушеннями опорно-рухового апарату;
- діти з порушеннями емоційно-вольової сфери;
- діти з численними порушеннями (поєднання 2-х або 3-х порушень). Освіта дітей з обмеженими можливостями здоров'я є однією з основних і невіддільних умов їхньої успішної соціалізації, забезпечення їх повноцінної участі в житті суспільства, ефективної самореалізації в різних видах професійної та соціальної діяльності. Однією з умов переходу до інклюзивної форми освіти, її успішності є система супроводу та підтримки дітей з ОМЗ, зокрема тьюторський супровід.

Адже саме тьюторство спрямоване на побудову та реалізацію персональної освітньої стратегії, яка враховує особистий потенціал дитини, освітню та соціальну інфраструктуру й завдання основної навчальної діяльності. Завдання тьютора полягає в тому, щоб організувати навчання дитини з урахуванням її інтересів і особливостей [3, с. 156].

Отже, тьютор повинен за короткий проміжок часу навчити дитину перетворювати й використовувати в практичній діяльності величезну кількість інформації. Дуже важливо організувати процес навчання так, щоб підопічний активно, з цікавістю й захопленням працював, бачив плоди своєї праці й міг їх оцінити.

На сьогодні зростають потреби практики освіти в забезпеченні супроводу учнів з обмеженими можливостями здоров'я. Е. Пудова підкреслює, що система психолого-педагогічного супроводу – це особлива культура підтримки й допомоги всім дітям, зокрема й дітям з ОМЗ та інвалідністю, що націлена на забезпечення гармонійного розвитку дитини

в освітньому середовищі для виконання завдань розвитку, навчання, виховання, соціалізації. Для її реалізації необхідна співдружність вчителя з різними фахівцями в освітньому просторі школи (педагогами-психологами, тьюторами, вчителями-логопедами, соціальними та медичними працівниками), що робить психолого-педагогічний супровід комплексною технологією, яка спирається на скоординовану міждисциплінарну взаємодію суб'єктів освітнього процесу [8, с. 45].

Педагогічна і психологічна підтримка і супровід розвитку особистості людини є не просто набором різноманітних методів корекційно-розвивальної роботи, а комплексною системою, особливою культурою підтримки і допомоги людині у виконанні завдань розвитку, навчання, виховання, соціалізації.

Інклюзія передбачає пристосування шкіл та їх загальної освітньої філософії і політики до потреб усіх учнів – як обдарованих дітей, так і тих, які мають особливі потреби. Інклюзія потребує змін на всіх рівнях освіти, оскільки це особлива система навчання, яка охоплює весь різноманітний контингент учнів і диференціює освітній процес, відповідаючи на потреби учнів усіх груп та категорій [12, с. 360–361]. У психологічній літературі з питань інклюзії педагог часто називається «соратником психолога» в розробленні стратегії супроводу кожної дитини й основним її реалізатором. Психолог же допомагає педагогові «налаштувати» процес навчання і спілкування з урахуванням особливостей конкретних учнів.

Сучасна освіта неможлива без використання комп'ютерних технологій, зокрема дистанційного навчання. В умовах інклюзивної освіти дистанційне навчання має певні переваги, оскільки дає змогу дитині, не виходячи з дому, здобувати знання й виконувати домашні завдання. Тьютор дистанційно допомагає учню освоїти електронні посібники та дає поради щодо правильності виконання завдань [11, с. 1134].

Висновки. Аналіз літератури з теми дослідження свідчить про те, що в сучасному світі тьюторство використовується для навчання в закладах інклюзивної освіти, у вищих навчальних закладах і дистанційній освіті. Тьюторство як форма наставництва, використовується у сфері виховання. Діти з обмеженими можливостями здоров'я потребують уваги та піклування, і тьютор допомагає їм освоїти навколишнє середовище, налагодити спілкування з однолітками та розв'язати навчальні проблеми.

Список використаних джерел

1. Богинская Ю. В. Инклюзивная образовательная среда дошкольного образовательного учреждения и начальной школы: комплексный подход. *Гуманитарные науки*. 2015. № 4 (32). С. 47–53.

References

1. Boginskaia, Yu. V. (2015). The inclusive educational environment of preschool educational institutions and elementary schools: an integrated approach. *Gumanitarnyye nauki*, 4 (32), 47–53. [in Russian]

2. Бойко А. М. Тьюторство як засіб задоволення освітніх потреб особистості, країни і суспільства. *Педагогічні науки*. 2010. Вип. 1. С. 4–11.
3. Лешчій Н. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців до роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку в умовах інклюзивної освіти. *Актуальні питання корекційної освіти*. 2012. Вип. 3. С. 156–164.
4. Литвиненко Т. А. Індивідуалізація в освітньому процесі: шляхи тьюторської допомоги в приватних навчальних закладах. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2012. Вип. 50. С. 165–172.
5. Микитюк С. О. Ресурсне забезпечення тьюторської діяльності в системі фахової підготовки майбутніх педагогів. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*: зб. наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. 2012. Вип. 38. С. 72–80.
6. Національний освітньо-науковий глосарій / В. Г. Кремень (голов. ред.). Київ: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 272 с.
7. Подпільота С. В. Тьюторський супровід як важливий компонент процесу навчання та виховання в умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. *Ukrainian Journal of Education al Studies and Information Technology*. Vol. 5. № 3. September 2017. С. 84–91.
8. Пудова Е. М. Организация комплексного сопровождения детей с ОВЗ в условиях инклюзивного пространства образовательной школы. *XV Бушелевские чтения*: сб. материалов научно-практической конференции. Петропавловск-Камчатский, 2016. С. 44–49.
9. Роджерс К. Консультирование и психотерапия. Москва: ЭКСМО-Пресс, 2016. 350 с.
10. Рыбалкина Н. В. К истории тьюторства. Введение. Фигура Нового Средневековья. URL: <http://thetutor.ru/history/article04.html> (дата звернення: 03. 06. 2019).
11. Шамсутдинов Р. Р., Абдурахманова А. Р. Роль тьютора в системе дистанционного обучения. *Молодой ученый*. 2014. № 4. С. 1134–1135.
12. Шевченко Ю. М. Використання інтерактивної гри в умовах навчання дітей з особливими потребами в початковій школі. *Освіта дітей з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії*. 2016. С. 360–363.
13. Шевченко Ю. М., Кубрак А. Особливості різних підходів в організації інклюзивного навчання. *Психологія та педагогіка: методика та проблеми практичного застосування*: зб. тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції: Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2015. С. 67–70.
14. Cambridge Advanced Learner's Dictionary. Cambridge University Press, 2008. 1852 p.
15. The compact Oxford English dictionary: complete text reproduced micrographically. 2nd ed. Oxford: Clarendon Press, 1991. 2386 p.
2. Boiko, A. M. (2010). Tutoring as a means of meeting the educational needs of the individual, country and society. *Pedahohichni nauky*, Issue 1, 4–11. [in Ukrainian]
3. Leshchii, N. P. (2012). Professional training of future specialists to work with children with disabilities in inclusive education. *Aktualni pytannia korrektsinnoi osvity*, Issue 3, 156–164. [in Ukrainian]
4. Lytvynenko, T. A. (2012). Individualization in the educational process: ways of tutoring in private schools. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, Issue 50, 165–172. [in Ukrainian]
5. Mykytiuk, S. O. (2012). Resources for tutoring in the system of professional training of future teachers. *Means of educational and research work*: coll. of scientific works. Issue 38, 72–80. [in Ukrainian]
6. Kremen, V.H. ed. (2018). *National Science and Education Glossary*. Kyiv: TOV «KONVI PRINT». [in Ukrainian]
7. Podpliota, S. V. (2017). Tutorial support as an important component of the process of training and education in the conditions of development of information and communication technologies. *Ukrainian Journal of Education al Studies and Information Technology*. Vol. 5. № 3. September 2017, 84–91. [in Ukrainian]
8. Pudova, E. M. (2016). *Organization of comprehensive support for children with disabilities in an inclusive space of an educational school*. XV Bushel Readings: materials of the scientific and practical conference. Petropavlovsk-Kamchatskiy, 44–49. [in Russian]
9. Rogers, K. (2016). *Consulting and psychotherapy*. Moscow: EKSMO-Press. [in Russian]
10. Rybalkina, N. V. Towards the history of tutoring. Introduction. Figure of New Middle Ages. URL: <http://thetutor.ru/history/article04.html> [in Russian]
11. Shamsutdinov, R. R., Abdurakhmanova, A. R. (2014). The role of a tutor in the distant learning system. *Molodoi uchenyi*, 4, 1134–1135. [in Russian]
12. Shevchenko, Yu. M. (2016). Use of interactive game in the conditions of education of children with special needs in elementary school. *Education of children with special needs: from institutionalization to inclusion*, 360–363. [in Ukrainian]
13. Shevchenko, Yu. M., Kubrak, A. (2015). Features of different approaches in the organization of inclusive learning. *Psychology and pedagogy: methods and problems of practical application: coll. of works of participants of international scientific-practical conference*: Lviv: HO "Lvivska pedahohichna spilnota", 67–70. [in Ukrainian]
14. Cambridge Advanced Learner's Dictionary (2008). Cambridge University Press. [in English]
15. The compact Oxford English dictionary: complete text reproduced micrographically (1991). 2nd ed. Oxford: Clarendon Press. [in English]

Рецензент: д-р пед. наук, професор Сегеда Н.А.

Відомості про автора:
Скиба Ганна Олександрівна
 annaskiba13@gmail.com
 Мелітопольський державний педагогічний
 університет імені Богдана Хмельницького
 вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь,
 Запорізька обл., 72312, Україна

doi:

*Матеріал надійшов до редакції 15. 06. 2019 р.
 Прийнято до друку 25. 06. 2019 р.*

Information about the author:
Skyba HannaOleksandrivna
 annaskiba13@gmail.com
 BohdanKhmelnyskyMelitopol
 State Pedagogical University
 20 Hetmans'ka St., Melitopol,
 Zaporizhia region, 72312, Ukraine

doi:

*Received at the editorial office 15. 06. 2019.
 Accepted for publishing 25. 06. 2019.*